

Hankintalain 15 §:n mukaisten sidosyksikköjen raportoinnin perustelut

Kunnat, kuntayhtymät, hyvinvointialueet ja hyvinvointiyhtymät tekevät merkittäviä hankintoja sidosyksiköiltään ilman kilpailutusta. Sidosyksiköiden liikevaihdoksi on arvioitu 8.5 mrd. euroa (KKV selvitys 6/2021).

Hankintalain (1397/2016) 15 §:n määrittelemä sidosyksikköasema ei tällä hetkellä perustu omistussuuden suuruuteen. Suomessa ei tällä hetkellä ole olemassa keskitetysti tietoa sidosyksikköomistuksista. Valtiokonttorin HOLT/TOLT-raportointi tuottaa tällä hetkellä laajimman aineiston, mutta Kilpailu- ja kuluttajaviraston arvion mukaan siitä puuttuu noin puolet omistussuhteista ja yli puolet sidosyksikkösuhteista.

Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa linjataan useasta sidosyksiköistä koskevasta muutoksesta kohdassa ”Sidosyksiköjä koskevan sääntelyn kehittäminen”

”Sidosyksikön omistukselle asetetaan yleisen edun huomioon ottava vähimmäisomistusprosentti (10 %).”

”Tiukennetaan lainsäädäntöä siten, että sidosyksikköhankintoja voidaan tehdä vain silloin, kun ne ovat kokonaistaloudellisesti edullisempia kuin markkinoilla toimivat vaihtoehdot tai kun tähän on muu erityisen painava julkinen intressi.”

Lisäksi linjataan ostolaskutietojen julkistamisesta avoimesti ja keskitetysti ilman erillistä pyyntöä.

Edellä mainittujen muutosten etu- ja jälkikäteisvaikutusarviointi sekä valvonta vaativat kokonaisvaltaista tietoa sidosyksikköomistuksista. Esimerkiksi ostolaskujen hyödyntämistä varten on tärkeää tiedostaa se, mitkä ostot tehdään sidosyksikköasemassa olevilta yhtiöiltä

Kaikki sidosyksikköomistukset kattava aineisto on tarpeellinen viranomaistyötä varten.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston tehtäviin kuuluu kilpailuolosuhteiden selvittäminen. Kilpailuolosuhteita selvitetessä tarvitaan kattava kuva koko markkinasta, myös kaikilta sidosyksikköhankintoja tekevilta tahoilta. Kilpailu- ja kuluttajavirasto myös valvoo ja tutkii julkisia hankintoja sekä valvoo kilpailuneutraalisuutta. Tieto sidosyksiköistä mahdollistaisi rajallisten valvontaresurssien kohdentamisen paremmin.

Ehdotus (ks. tarkemmin kyseiset taulukkomallit)

Raportointikokonaisuudessa HOLT ja TOLT uudessa osakokonaisuudessa t06 ilmoitetaan kaikki ne hankintalain 15 §:n tarkoittamat kunnan, kuntayhtymän, hyvinvointialueen ja hyvinvointiyhtymän sidosyksiköt, joissa kunnan omistussuus on suurempi kuin 0 % ja joita ei ole ilmoitettu kohdassa t01, t04 tai t05.

Kaikki kunnan ja kuntayhtymän sidosyksiköt tulevat siis raportoiduksi joko kohdissa t01, t04, t05 tai t06.

Kohdassa t06 ei tule ilmoittaa muita kunnan omistuksia, kuin sidosyksiköjä.